

SEBŐK FERENC – TAPOLCAI LÁSZLÓ

Beszámoló a lengyel medievisták III. kongresszusáról

2008. szeptember 22–24. között Łódźban rendezték a Lengyel Medievisták III. Kongresszusát. A rendezvényre háromévenként kerül sor, az elsőt Toruńban, a másodikat Lublinban tartották. A mostani rendezvény címe, egyben fő témája: *Lengyelország és Európa a középkorban – strukturális változások*. A kongresszus a plenáris előadásokkal kezdődött, majd a munka huszonegy szekcióban, százhusznál is több előadással folytatódott. A kongresszus az egyetemes és lengyel középkor-kutatás interdiszciplináris jellegét hangsúlyozta. Külön szekciók foglalkoztak a középkori tudománnyal, irodalommal, zenével és képzőművészettel. Számos tematikus szekcióban egy-egy kérdésre a különböző társtudományok próbáltak közös választ adni. Jó példa erre a *Hogyan és mikor vált kereszténnyé Európa és Lengyelország* szekció, amelyben Sławomir Moździoch *Keresztény ország volt-e az első Piastok monarchiája? A régész nézőpontja* című előadása nagy vitát eredményezett, miután kimutatta, hogy nem minden esetben helytállóak azok a korábban kialakult nézetek, amelyek szerint a temetkezési szokások változásai alapján könnyen meghatározható az egyes emberek és közösségek keresztény vallásra történő áttérésének ideje, mivel sem a temetkezések helye és módja, sem a sírmellékletek nem adnak egyértelmű fogódzót az eltemetettek vallására nézve a 10. századi és 11. század eleji leletek esetében. Stanisław Rosik közleményében arról az időszakról szólt, amikor a lengyelek már a kereszténység terjesztőiként léptek fel pogány szomszédaikkal szemben. Przemysław Kulesza a 10. századi dán és lengyel területek uralkodói és előkelői megkeresztelkedésének külső és belső motívációit, módozatait hasonlította össze. Leszek P. Slupecki régészeti szempontból vizsgálta az egyházközségek elterjedésének és a német jogú telepések bevándorlásának összefüggéseit. Andrzej Radzimiński a pogány jogszokások maradványait tárta fel a középkori zsinati törvénykezések, valamint a poroszországi és inflanti püspöki rendelkezések fennmaradt forrásaiban. Krzysztof Bracha a néprajz szemszögéből vizsgálta a középkori szellemekre és démonokra vonatkozó forrásokat.

Több szekció munkáját volt szerencsénk nyomon követni, a *Foglalkozási csoportok és csoportközi átáramlás a városokban* szekciót sokszínűsége miatt részletesen is bemutatjuk. A wrocławai egyetemről Mateusz Goliński előadásában a sziléziai céhek történetét mutatta be, részletesen elemezve a céhekbe történő fölvétel szabályait azok 13. századi kezdetétől. Krzysztof Mikulski, a toruńi egyetem munkatársa a gdański, toruńi, elblági és poznańi céhek történetéről szólt előadásában, bemutatva a szakmák társadalmi és földrajzi megszólásának időbeli változásait. Zdzisław Noga a krakkói egyetemről a 15. századi Krakkó céhes iparosai felemelkedéséről, illetve süllyedéséről szóló előadásában konkrét egyéni példákkal szemléltette az iparosok társadalmi helyzetében mutatkozó változásokat. Rámutatott: arra is találhatók példák, hogy családok több generáción keresztül dolgoztak

ugyanabban a szakmában, míg más családok többször is váltottak szakmát. Ryszard Szczygiel a lublini egyetemről a sandomierzi és lwówi vajdaságok céhmesterek szervezeteit mutatta be, kitérve a mesterek etnikai megoszlására. Ezeken a területeken a németeken és lengyeleken kívül oroszokkal és románokkal (havaselveiekkel) is lehet találkozni a forrásokban. A céhek kialakulására a krakkói példa volt komoly hatással. Natalia Bilous, a kijevi Ukrán Tudományos Akadémia munkatársa Kijev és tizenegy másik oroszországi város társadalmának összetételét vizsgálta egy 1571. évi összeírás alapján. A források alapján arra a következtetésre jutott, hogy Kijev lakosságának körülbelül 20%-a a nemességhez tartozott. Vizsgálta a lakosság etnikai összetételét Kijevre vonatkozólag, ahol a fő szerepet a lengyelek, németek és oroszok játszották. Tadeusz Grabarczyk, a lódzi egyetem munkatársa előadásában a zsoldos katonák mint szakmai tömörülés helyzetét vizsgálta a 15. század második felében. Példákkal illusztrálta, hogy nemesi származású zsoldos kapitányok szolgálatait a királyok nemcsak pénzzel, hanem a királyi hivatalokban betöltendő rangokkal jutalmazták. Van adat polgári származású zsoldos kapitányra is, aki tízéves szolgálatának jutalmaként nemesi címet kapott a királytól. Ő Magyarországról származott, a neve a forrásokban Jan Kaluszként szerepel.

Ez utóbbin kívül két másik magyar vonatkozású előadás is elhangzott a kongresszuson. A *Társadalmi mobilitás* szekcióban Stanisław Sroka krakkói történész *Bártfai polgárok tanulmányai a Krakkói Egyetemen, út a karrier és a boldogulás felé* című előadása a bártfai városi levéltár iratai alapján azt vizsgálta, hogy milyen lehetőségeket adtak az egyetemi szintű tanulmányok a városi polgárság számára, és hányféleképpen sikerült élni a felkínált lehetőségekkel. A *Teremt-e forrást a történetés?* szekcióban pedig a wrocławói Lesław Sychala *Az Árpádok dinasztikus legendája. A középkori írástudó pulpitus és a mai kutató „műhelye” között* címmel tartott kritikai és interpretációs módszertani előadást.

A kongresszus szervezése nem hagyott kívánnivalót maga után. A programokról jól áttekinthető írásos tájékoztatót kaptak a résztvevők. Nem maradt el a város és tágabb környéke látnivalói, elsősorban a medievisták érdeklődésére számot tartó középkori emlékek bemutatása sem. A konferencia zárónapján újabb plenáris ülésre került sor, ahol a társ tudományok egy-egy jeles képviselője tartott vitaindítót a lengyel középkorkutatás helyzetéről. A korábbi két kongresszus anyagaihoz hasonlóan az elkövetkező időszakban folyamatosan jelennek meg az elhangzott előadásokat tartalmazó kötetek. A kongresszuson a lengyel középkorászokon kívül cseh, ukrán és német kollégák is részt vettek, ami jó lehetőségeket teremtett a nemzetközi eszmecsere és szakmánk helyzetéről. Magyarországot ezen beszámoló szerzői képviselték. Sebők Ferenc a szervezők meghívására megfigyelői, Tapolcai László előadói minőségben vett részt a rendezvényen. Véleményünk szerint hasznos lenne a magyar középkorkutatók számára is hasonló szakmai fórumot teremteni.